

# LINGVISTIKA VA MADANIYATSHUNOSLIK FANLARINING DOLZARB MASALALARI

CURRENT ISSUES IN LINGUISTICS AND CULTURAL STUDIES

JILD 1 | SON 1

2025

**LINGVOSCIENCES.UZ**

**LINGVISTIKA VA MADANIYATSHUNOSLIK  
FANLARINING DOLZARB MASALALARI**

**CORRENT ISSUES IN LINGUISTICS AND CULTURAL STUDIES**

***1-jild 1-son 2025-yil***

**TOSHKENT-2025**

## **BOSH MUHARRIR:**

Isanova Feruza Tulqinovna

## **TAHRIR HAY'ATI:**

### 07.00.00 – TARIX FANLARI

Rajapov Mardonbek Qosimboy o'g'li  
Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).  
Yo'q. O'zbekiston.

E-mail: [mardonbekoff@gmail.com](mailto:mardonbekoff@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5245-6021>

Xaynazarov Baxromjon Baxtiyorovich  
Tarix fanlari doktori (DSc). Dotsent.  
O'zbekiston.

E-mail: [bahrom\\_bek@mail.ru](mailto:bahrom_bek@mail.ru)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1266-1557>

Saidboboyev Zokirjon Abdulkarimovich  
Tarix fanlari nomzodi (Ph.D.). Professor.  
O'zbekiston.

E-mail: [zsaidboboev@yahoo.com](mailto:zsaidboboev@yahoo.com)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3960-2427>

### 10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Absalamova Gulmira Sharifovna  
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).  
Dotsent. O'zbekiston.

E-mail: [gulmirasharifovna@gmail.com](mailto:gulmirasharifovna@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-6105-4752>

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna  
Filologiya fanlari nomzodi. Dotsent.  
O'zbekiston.

E-mail: [salaxiddinovamusharraf@gmail.co](mailto:salaxiddinovamusharraf@gmail.co)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0534-5633>

Niyazov Ravshan Turakulovich  
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).  
Professor. O'zbekiston.

E-mail: [docravshanniyazov@gmail.com](mailto:docravshanniyazov@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6146-1789>

Sanakulov Zayniddin Ibodullayevich  
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).  
Dotsent. O'zbekiston.

E-mail: [z.sanakulov@cspu.uz](mailto:z.sanakulov@cspu.uz)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6952-7738>

Bawetdinov Muxammeddin Kazimbekovich  
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).  
Yo'q. O'zbekiston.

E-mail: [b\\_muxammed@karsu.uz](mailto:b_muxammed@karsu.uz)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-9826-175X>

### 12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Ixombekov Jasurbek Ilxombek o'g'li  
Yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).  
Katta o'qituvchi. O'zbekiston.

E-mail: [jafarbek22@mail.ru](mailto:jafarbek22@mail.ru)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9867-3363>

### 13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich  
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori  
(PhD). Dotsent. O'zbekiston.

E-mail: [bahtiyor.haqberdiyev@mail.ru](mailto:bahtiyor.haqberdiyev@mail.ru)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2208-7827>

Erkulova Feruza Melikuziyevna  
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori  
(PhD). Dotsent. O'zbekiston.

E-mail: [feruzaerkulovauzb@gmail.com](mailto:feruzaerkulovauzb@gmail.com)

Shirnazarova Zamira Allaberdiyevna  
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori  
(PhD). Yo'q. O'zbekiston.

E-mail: [zamira\\_6@yahoo.de](mailto:zamira_6@yahoo.de)

[zamira.sh@terdpi.uz](mailto:zamira.sh@terdpi.uz)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9870-6295>

Oymatova Nilufar Mirjamolovna  
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori  
(PhD). Yo'q. O'zbekiston.

E-mail: [nilufar.oymatova@gmail.com](mailto:nilufar.oymatova@gmail.com)

Eshchanova Xolida Xudayarovna  
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori  
(PhD). Yo'q. O'zbekiston.

E-mail: [eshchanovaxolida@gmail.com](mailto:eshchanovaxolida@gmail.com)

Karshieva Dilbar Eshpulatovna  
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori  
(PhD). Dotsent. O'zbekiston.

E-mail: [d.karshiyeva1986@gmail.com](mailto:d.karshiyeva1986@gmail.com)

**“Lingvistika va madaniyatshunoslik  
fanlarining dolzarb masalalari”**

**Muassis:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM”  
mas’uliyati cheklangan jamiyati

**Tahririyat manzili:**

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy  
tumani, Kichik Beshyog’och ko’chasi,  
70/10-uy. Elektron manzil:  
[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

**Bog’lanish uchun telefon:**

(99) 602-09-84 (telegram).

## MUNDARIJA

### 07.00.00 – TARIX FANLARI

*Qodirjonov Omadjon Tavakkaljon o'g'li*

|                                                                                                           |       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| NORIN-QORADARYO HAVZA BOSHQARMASINING TASHKIL ETILISHI VA UNING ANDIJON<br>VILOYATI UCHUN AHAMIYATI ..... | 06-10 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|

### 10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

*Xashimova Xurshida Djuraxanovna*

|                                                                           |       |
|---------------------------------------------------------------------------|-------|
| O'ZBEK TERMINOLOGIYASINING BOSQICHLARI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI ..... | 11-15 |
|---------------------------------------------------------------------------|-------|

*Yunusova Barchinoy Mahmudxonovna*

|                                                                       |       |
|-----------------------------------------------------------------------|-------|
| "ALPOMISH" DOSTONI POETONIMLARINING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI ..... | 16-20 |
|-----------------------------------------------------------------------|-------|

*Abdulkhakova Dilafruz Shamsiddinovna*

|                                                                         |       |
|-------------------------------------------------------------------------|-------|
| THE LINGUISTIC AND CULTURAL SIGNIFICANCE OF FORMULAIC EXPRESSIONS ..... | 21-28 |
|-------------------------------------------------------------------------|-------|

*Salimova Gulnoza Anvar qizi*

|                                                                                           |       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| GLOBAL IJTIMOYIY JARAYONLAR KONTEKSTIDA NUTQ AKTLARI:<br>PRAGMALINGVISTIK YONDASHUV ..... | 29-32 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------|

### 13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

*Abdullayeva Feruza Nurilloevna, Hazratova Sitara Shavkat qizi*

|                                                                                          |       |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| TA'LIM JARAYONIDA O'QITUVCHI FAOLIYATINI BAHOLASHDA TALIS DASTURINING<br>AHAMIYATI ..... | 33-37 |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-------|

**10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI - PHILOLOGICAL SCIENCES**

**Received:** 15 November 2025

**Accepted:** 25 November 2025

**Published:** 30 November 2025

*Article / Original Paper*

**STAGES AND DEVELOPMENT DIRECTIONS OF UZBEKISTAN TERMINOLOGY**

**Khashimova Khurshida Dzhurakhanovna,**

Associate Professor of the Department of Language and Literature Education,

Doctor of Philosophy in Philological Sciences,

University of Business and Science, Namangan, Uzbekistan

**Abstract.** The article analyzes the stages of formation and development directions of Uzbek terminology from a historical and linguistic point of view. The social, linguistic and normative aspects of term creation are considered on the example of the Jadid era, the Soviet era and the post-independence period. The study covers the activities of enlighteners such as Fitrat, Cholpon, and Qodiriy, the influence of the Russian language during the Soviet era, and the processes of national standardization of Uzbek terminology after independence on a scientific basis. The article shows the interrelationship of national revival, state policy, and technical progress in the continuous development of terminology, and practical suggestions are given.

**Keywords:** terminology, Jadid era, Soviet era, independence, standardization, national revival, technical terms, standardization, language policy.

**O'ZBEK TERMINOLOGIYASINING BOSQICHLARI VA RIVOJLANISH  
YO'NALISHLARI**

**Xashimova Xurshida Djuraxanovna,**

University of Business and Science

Til va adabiyot ta'limi kafedrasida dotsenti,

filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori

Namangan, O'zbekiston

E-mail: [xashimovaxurshida1@gmail.com](mailto:xashimovaxurshida1@gmail.com)

**Annotatsiya:** Maqolada o'zbek terminologiyasining shakllanish bosqichlari va rivojlanish yo'nalishlari tarixiy-lingvistik nuqtai nazardan tahlil qilingan. Jadidlar davri, sovet davri va mustaqillikdan keyingi davr misolida termin yaratishning ijtimoiy, lingvistik va me'yoriy jihatlari ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda Fitrat, Cho'lpon, Qodiriy singari ma'rifatparvarlar faoliyati, sovet davrida rus tilining ta'siri hamda mustaqillikdan so'nggi o'zbek terminologiyasining milliy standartlashtirish jarayonlari ilmiy asosda yoritiladi. Maqolada terminologiyaning uzluksiz rivojlanishida milliy uyg'onish, davlat siyosati va texnik taraqqiyotning o'zaro bog'liqligi ko'rsatilib, amaliy takliflar berilgan.

**Kalit so'zlar:** terminologiya, jadidlar davri, sovet davri, mustaqillik, standartlashtirish, milliy uyg'onish, texnik terminlar, me'yorlashtirish, til siyosati.

**Kirish.** O'zbek terminologiyasi taraqqiyoti xalqning ilmiy tafakkuri va ijtimoiy hayoti bilan chambarchas bog'liq. O'zbek texnik terminologiyasi – milliy leksik tizimning muhim qatlami bo'lib, u xalqning ilmiy-texnik tafakkur darajasi, tarixiy rivojlanish bosqichlari va til siyosati bilan chambarchas bog'liq. Har bir davrda texnik taraqqiyot bilan birga yangi tushunchalar paydo bo'lgan, ularni ifodalash uchun mos atamalar yaratilgan yoki boshqa

tillardan o'zlashtirilgan. Shu bois, o'zbek texnik terminologiyasining shakllanishini bosqichma-bosqich o'rganish milliy terminlar evolyutsiyasini tushunishda muhim ahamiyat kasb etadi. Terminologiya tilning ilmiy, texnik va madaniy rivojlanish darajasini belgilovchi asosiy qatlamlardan biridir. Shu bois, terminlarning shakllanish jarayonini bosqichma-bosqich o'rganish o'zbek tili tarixini ham, milliy tafakkur evolyutsiyasini ham yoritishda muhim ahamiyatga ega. Mazkur maqolada o'zbek terminologiyasining tarixiy bosqichlari – jadidlar davri (XX asr boshlarida), sovet davri (1940–1990-yillar) va mustaqillikdan keyingi bosqich (1991–hozirga qadar) ilmiy manbalar asosida tahlil qilinadi. Maqsad – o'zbek terminologiyasining shakllanish yo'lini, undagi milliy va xorijiy unsurlar o'rtasidagi nisbatni hamda davlat siyosati ta'sirini aniqlashdan iborat.

**Metodologiya.** Tadqiqot tarixiy-lingvistik, qiyosiy va tizimli tahlil metodlariga tayanadi. Tarixiy yondashuv yordamida terminlarning shakllanish bosqichlari manbalar asosida o'rganildi. Qiyosiy tahlil orqali jadid, sovet va mustaqillik davrlaridagi termin yaratish tendensiyalari solishtirildi. Tizimli-lingvistik yondashuv asosida terminlarning fonetik, morfologik va semantik moslashuv mexanizmlari ko'rib chiqildi. Asosiy nazariy manbalar sifatida A. Fitrat, A. Qodiriy, Cho'lpon, A. Madvaliyev, H. Dadaboyev, R. Daniyarov, D. S. Lotte va A. A. Reformat'skiy ishlaridan foydalanildi.

**Natijalar.** O'zbek terminologiyasining eng qadimiy qatlamini xalq amaliyoti va texnik faoliyati bilan bog'liq so'zlar tashkil etgan. Hunarmandchilik, dehqonchilik, metallsozlik, me'morchilik, to'qimachilik kabi sohalarida **“charx”, “tosh kesuvchi”, “po'lat”, “qumloq”, “temirchi”** kabi terminlar ishlatilgan.

IX–XII asrlar – Markaziy Osiyoda ilm-fan va texnika taraqqiyoti yuksak bo'lgan davr. Bu davrda **Ahmad al-Farg'oniy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Nasriddin Tusiy** singari olimlar astronomiya, matematika, mexanika, geodeziya va kimyo fanlarida asarlar yaratdilar.

Masalan, Beruniy o'zining **“Al-Qonun al-Mas'udiy”** asarida **“mexanik kuch”, “qattqlik markazi”, “og'irlik markazi”, “zaviy”** (burchak) kabi terminlardan foydalangan [1; 224-b.]. Ularning aksariyati arabcha-forscha ildizli bo'lib, o'zbek ilmiy tilining tarixiy shakllanishida asosiy manba bo'lgan.

O'rta asrlar davrida arabcha **“ilmiy terminologiya”** o'zbek tiliga o'rnashdi. Xususan, **“kimyo”, “falakiyot”, “hisob”, “handasa” (geometriya)** kabi terminlar o'sha davrdan boshlab ishlatila boshlagan.

Alisher Navoiy (1441–1501) o'zbek adabiy tilining asoschisi sifatida nafaqat badiiy, balki **ilmiy, falsafiy va ma'naviy-texnik tushunchalar tizimini** ham boyitgan. U o'z asarlarida arabcha-forscha atamalarga o'zbekcha ekvivalentlar topish, ularni xalq tiliga yaqin shaklda ishlatish, ilmiy nutqni milliylashtirishga alohida e'tibor bergan.

Masalan, **“Muhokamat ul-lug'atayn”** asarida Navoiy shunday yozadi:

**“Turkiy tilda har bir ilmiy so'zga mos ifoda topmoq mumkin, chunki bu til keng, boy va tabiatdan yiroq emas.”** [2; 46-b.] Shuningdek, **“Mahbub ul-qulub”** va **“Lison ut-tayr”** asarlarida u **“ilm”, “aql”, “hikmat”, “tadbirkorlik”, “sanaat”, “hunar”, “mashina”** (mexanik vosita ma'nosida emas, **“harakat mexanizmi”** ma'nosida), **“xat”, “hisob”, “adad”, “mezon”** kabi ilmiy-texnik xarakterdagi terminlarni ishlatadi [2; 73–76-b.].

Jadidlar davri – milliy uyg'onish va terminologik poydevor

1920–1940-yillar: jadidlar va milliy terminotvorlikning ilk harakatlari – milliy uyg'onish va jadid harakatining avj olgan davri. Bu davrda ilm-fan, madaniyat va ta'limni

zamonaviylashtirish maqsadida turkiy ildizlarga asoslangan neologizmlar yaratish bo'yicha tashabbuslar vujudga keldi.

1. Tilni modernizatsiya qilish: rus va boshqa tillardan ko'chirilgan ilmiy tushunchalarni turkiy ildizlar yordamida ataylab o'zbekchalashtirish harakati.
2. Adabiy va ilmiy matnlar orqali tarqatish: adiblar va ziyolilar yangi atamalarni gazeta-jurnallar, darsliklar va adabiy asarlar orqali jamiyatga singdirishdi.
3. Semantik nashr: yangi so'zlar avvaliga ko'proq umumiy ilmiy matnda, keyinchalik texnik-mexanik sohalarda ishlatilishga kirishdi.

Ushbu davrda yaratilgan terminlar ko'pincha leksik jihatdan milliylashgan, ammo ularning texnik aniqligi cheklangan bo'lgan – bu keyingi standartlashtirish talabini yuzaga keltiradi.

XX asr boshlarida jadid ma'rifatchilari – Fitrat, Qodiriy, Cho'lpon va boshqalar o'zbek ilmiy tilini milliy ildizlarga tayangan holda shakllantirishni maqsad qildilar. Fitrat "Til va adabiyot qoidalari" asarida "har bir yangi fan o'z tili bilan kiradi, bizning vazifamiz bu tildagi so'zlarni o'z tilimiz asosida yasashdir" deya ta'kidlagan [3; 12–13b]. Cho'lpon "Adabiyot nadir?" asarida ilmning tili millat uyg'onishining asosi ekanini qayd etadi [4; 27-b]. Bu davr o'zbek terminologiyasi tarixida milliy uyg'onish bosqichi sifatida baholanadi [5; 22–26-b].

1940–1990-yillarda o'zbek terminologiyasi asosan rus tili orqali shakllandi. Ilmiy sohalar rus tilida olib borilgani bois, terminlar to'g'ridan to'g'ri yoki moslashgan shaklda o'zlashdi: generator, reaktor, dvigatel, mexanizm kabi birliklar barqarorlashdi. Madvaliyev bu davrni "o'zbek terminologiyasining me'yorlashuv bosqichi" [5; 44-45-b] deb ataydi. R. Daniyarov bu jarayonni "lingvistik adaptatsiya bosqichi" [6; 61-b] sifatida tahlil qilib, o'zlashgan terminlar o'zbek tili fonetik tizimiga moslashganini, ammo semantik jihatdan rus tiliga bog'liqligini qayd etadi. D. S. Lotte o'zining "Основы построения научно-технической терминологии" (1961) asarida terminologiyani fan tili sifatida shakllantirishda mantiqiy tizimlilik va aniq semantik chegaralash tamoyillarini ilgari surgan. [7; 11-12-b] A. A. Reformatskiy esa "Введение в языкознание" (1961) asarida terminlarni umumtil birliklaridan farqli tarzda bir ma'nolilik, aniqlik va turg'unlik belgilariga ega bo'lgan maxsus qatlam sifatida tavsiflaydi [8; 124-b]. Ushbu nazariy tamoyillar sovet davrida o'zbek terminologiyasining shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatgan.

Mustaqillik davri – milliylashtirish va standartlashtirish

1991-yildan so'ng davlat tili maqomini mustahkamlovchi "O'zbekiston Respublikasining Davlat tili haqida"gi Qonun (1995) hamda keyingi normativ-huquqiy hujjatlar terminologik siyosatni milliy yo'nalishga burdi. Madvaliyev bu bosqichni o'zbek terminologiyasining "milliy standartlashtirish davri"[5; 300-306-b] deb ataydi. O'zstandart agentligi, Atamalar komissiyasi va tegishli vazirliklar yangi texnik sohalar – raqamli iqtisodiyot, sun'iy intellekt, robototexnika, bioinformatika kabi tarmoqlarda milliy terminlar yaratish bo'yicha faoliyat yuritmoqda.



**1-jadval. O'zbek terminologiyasining tarixiy bosqichlari  
o'rtasida davomiylilik va farqlilik**

| Bosqich                                                 | Davr (asrlar)                        | Asosiy manbalar va olimlar                                                                                      | Terminlar manbai                                                                            | Til ta'siri                                    | Tizimlilik darajasi                                                   | Davomiylilik jihatlari                                                                                            | Farqlilik jihatlari                                                                                   |
|---------------------------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| I bosqich. Qadimgi va o'rta asrlar                      | IX–XVI asrlar                        | Ahmad al-Farg'oni, Beruniy, Ibn Sino, Alisher Navoiy, Nasriddin Tusiy                                           | Arabcha va forscha ilmiy terminlar, o'zbek xalq leksikasi                                   | Arabcha-forscha ta'sir kuchli                  | Yuqori — Beruniy va Navoiyning ilmiy tizimlashtirgan asarlari mavjud  | Ilm, hunar, san'at, mehnat, falakiyot, kimyo kabi sohalar uchun terminlar shakllandi; arabcha terminlar o'zlashdi | Terminlar diniy-ilmiy tildan kelib chiqqan; fonetik jihatdan o'zbeklashmagan; milliy shaklga ega emas |
| II bosqich. Jadidlar davri                              | XIX asr oxiri – XX asr boshlarigacha | Jadid ma'rifatchilari (Avloniy, Behbudiy, Fitrat)                                                               | Ruscha va xalqaro terminlar (mashina, motor, telefon)                                       | Ruscha va Yevropa tillari                      | Past — atamalar tizimsiz va o'zboshimcha ishlatilgan                  | Texnika, transport, aloqa bilan bog'liq yangi terminlar paydo bo'ldi                                              | Ruscha yozuv va talaffuz ustuvor bo'ldi; o'zbekcha ekvivalentlar yaratilmagan                         |
| III bosqich. Sovet davri                                | 1920–1991                            | Atamalar komissiyasi, Fanlar akademiyasi, X. Dadaboyev (ilk ishlari), terminologik qo'mitalar                   | Rus tili orqali xalqaro terminlar (elektronika, dastur, modul)                              | Ruscha terminlar ustun                         | O'rta daraja — normativ yondashuv mavjud, lekin rus tiliga tayanilgan | Terminologiya siyosiy asosda tizimlashtirildi; o'zbek tili terminologik faol bo'ldi                               | Milliy termin yaratish cheklangan; ruscha kalka va variantlar ko'paygan                               |
| IV bosqich. Mustaqillik davri                           | 1991–hozirgacha                      | X. Dadaboyev, R. Doniyorov, A. Madvaliyev, O'zR Atamalar komissiyasi, ISO/IEC tizimlari                         | Milliy terminlar va xalqaro ekvivalentlar (dastur, ma'lumotlar bazasi, protsessor, qurilma) | O'zbek tili asosiy, xalqaro moslashuv yo'lida  | Yuqori — ISO, IEC, TBX asosidagi yondashuv joriy etilmoqda            | Milliy terminlar tiklandi, elektron terminologik baza shakllanmoqda                                               | Terminlar o'rtasida sinonimiya, tarjima noaniqligi, va xalqaro moslashuv muammolari mavjud            |
| V bosqich. Raqamli integratsiya davri (shakllanayotgan) | 2020–hozirgi davr                    | O'zbekiston Texnik jihatdan tartibga solish agentligi, Tilshunoslik instituti, ISO 30042 (TBX), ISO 16642 (TMF) | Elektron terminlar, sun'iy intellekt, raqamli texnologiyalar                                | Xalqaro inglizcha terminlar bilan uyg'unlashuv | Yuqori — avtomatlashtirilgan terminologik tizimlar rivojlanmoqda      | TBX va TMF formatlari orqali terminologiya elektron muhitda boshqarilmoqda                                        | Ingliz tilining kuchli ta'siri; milliyalashtirish jarayoni izchillikka muhtoj                         |

**Muhokama.** Tahlil shuni ko'rsatadiki, o'zbek terminologiyasi taraqqiyoti besh asosiy omil ta'sirida shakllangan: tilning ichki resurslari, ekstralingvistik omillar va davlat siyosati. Jadvaldagi ma'lumotlar ushbu bosqichlar o'rtasidagi davomiylikni hamda farqlilikni aniq ko'rsatadi. Jadidlar davrida milliy uyg'onish, sovet davrida ruscha o'zlashmalar, mustaqillikdan so'ng esa xalqaro integratsiya ustuvorlik qiladi. Terminologiyaning hozirgi bosqichi – global raqamli integratsiya davri bo'lib, xalqaro atamalarni milliy fonetik va morfologik me'yorlarga moslashtirish zarurati mavjud.

**Xulosa.** O'zbek texnik terminologiyasi o'zining ko'p asrlik tarixiy ildizlariga, milliy leksik imkoniyatlariga va zamonaviy xalqaro me'yorlarga tayangan holda izchil rivojlanib kelmoqda. Tadqiqot davomida terminologiya nazariyasining nazariy, tarixiy va amaliy asoslari chuqur tahlil qilindi. O'zbek terminologiyasining taraqqiyot yo'li besh bosqichda kechgan: qadimgi va o'rta asrlar, jadidlar davrida milliy uyg'onish asosida termin yaratish, sovet davrida ruscha o'zlashmalar orqali tizim barqarorlashuvi, mustaqillikdan so'ng milliy standartlashtirish va xalqaro uyg'unlashtirish. Yangi terminlar yaratishda mahalliy resurslardan foydalanish, atamalarni ekspertizadan o'tkazish va zamonaviy texnik sohalar uchun izohli lug'atlar yaratish zarur.

#### Adabiyotlar/Литература/References:

1. Беруний, А. Р. (1030/1981). *Ал-Конун ал-Масъудий*. Тошкент: Фан нашриёти.
2. Навоий, А. (1499/1983). *Мухокамат ул-луғатайн*. Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги нашриёт.
3. Фитрат А. (1926) *Til va adabiyot qoidalari*. – Samarqand: O'zdavnashr.
4. Чўлпон А. (1929) *Adabiyot nadir?* – Toshkent: Cho'lpon nashriyoti.
5. Мадвалиев А. (2017) *O'zbek terminologiyasi va leksikografiyasi masalalari*. – Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi.
6. Данияров Р. (1988) *O'zbek texnik terminologiyasi va uning tizimiy xususiyatlari*. – Toshkent: dissertatsiya.
7. Лотте Д. С. (1961) *Основы построения научно-технической терминологии*. – М.: АН СССР.
8. Реформатский А. А. *Введение в языкознание*. – М.: АН СССР, 1961. – С. 124.
9. O'zbekiston Respublikasi "Standartlashtirish to'g'risida"gi Qonun (O'RQ-800, 03.11.2022). – <https://www.lex.uz/docs/-6270526>
10. [https://scholar.google.com/citations?view\\_op=view\\_citation&hl=ru&user=zatCspcAAA&citation\\_for\\_view=zatCspcAAAAJ:u-x6o8ySG0sC](https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=zatCspcAAA&citation_for_view=zatCspcAAAAJ:u-x6o8ySG0sC)
11. [https://scholar.google.com/citations?view\\_op=view\\_citation&hl=ru&user=zatCspcAAA&citation\\_for\\_view=zatCspcAAAAJ:u5HHmVD\\_u08C](https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=zatCspcAAA&citation_for_view=zatCspcAAAAJ:u5HHmVD_u08C)
12. [https://scholar.google.com/citations?view\\_op=view\\_citation&hl=ru&user=zatCspcAAA&citation\\_for\\_view=zatCspcAAAAJ:hqQjcs7Dif8C](https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=zatCspcAAA&citation_for_view=zatCspcAAAAJ:hqQjcs7Dif8C)

LINGVOSCIENCES.UZ

LINGVISTIKA VA MADANIYATSHUNOSLIK  
FANLARINING DOLZARB MASALALARI

CORRENT ISSUES IN LINGUISTICS AND CULTURAL STUDIES

*1-jild 1-son 2025-yil*

**“Yuridik fanlarning dolzarb masalalari”**

**Muassis:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM”  
mas’uliyati cheklangan jamiyati

**Tahririyat manzili:**

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy  
tumani, Kichik Beshyog’och ko’chasi,  
70/10-uy. Elektron manzil:  
[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

**Bog’lanish uchun telefon:**

(99) 602-09-84 (telegram).